

Xavier Febrés

EL MILLOR VIATGE DE TOTS

L'Accent

EL MILLOR VIATGE DE TOTS

L'AVENÇ

Xavier Febrés

EL MILLOR VIATGE DE TOTS

L'AVENÇ
Barcelona
2022

Barcelona, març de 2022
© del text, Xavier Febrés
© d'aquesta edició, L'Avenç, S.L., 2022
Mallorca 221, sobreàtic
08008 Barcelona
Telèfon: 93 245 79 21
www.lavenc.cat
www.ellsllibresdelavenc.cat
www.llegirencatala.cat

Es reserven tots els drets.
Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada
amb l'autorització dels seus titulars, amb excepció prevista per la llei.
Adreça a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics)
si necessita reproduir algun fragment d'aquesta obra
(www.conlicencia.com; 93 272 04 47).

L'Avenç forma part de l'Associació d'Editorials Independents Llegir en Català.

Disseny i composició: L'Avenç

THEMA: FBA
ISBN: 978-84-18680-15-1
Dipòsit legal: B. 3850-2022
Imprès a Gràfiques 92

TAULA

Europa, descobriment de la pluja	13
Aquell <i>fascino</i> d'Itàlia	73
Als antípodes, la pampa	113

No existen los viajes de vuelta. El lugar al que vuelves está marcado por tu ausencia. Tú no eres quien se fue. Hace muchos años que lo sé. Lo aprendí en cada viaje y, sin embargo, seguí usando el verbo volver con toda la ligereza del mundo.

ENRIQUE DE HÉRIZ, *Mentira*

DESCOBRIMENT DE LA PLUJA

El primer viatge de joventut per marxar de casa i del país va durar vuit anys seguits, de forma inesperada. Em va portar al domicili belga d'uns amics amb la intenció d'estudiar a la Universitat Lliure de Brusselles. Vaig arribar-hi en tren un dilluns a la tarda, després de transbordar a París. Durant el trajecte ferroviari entre la frontera francobelga i Brusselles predominaven els paisatges de prats amb vaques que pasturaven, una presència a la qual no vaig donar aleshores cap importància ni significat especial.

Els amics disposats a allotjar-me m'havien indicat que baixés a la Gare du Midi i agafés el tramvia fins a casa d'ells. El consell contenia alguns punts que m'estranyaven. Durant les llargues hores de viatge ensopeides pel sotragueig del tren em preguntava, amb una curiositat àvida i dispersa, a què responia el qualificatiu associat al nom d'aquella universitat. Lliure de què, de qui? Tampoc no entenia el motiu d'un nom

tan meridional com el de Gare du Midi a una ciutat ostensiblement nòrdica, alhora que em desconcertava el fet que encara hi circulessin tramvies. Els reiterats motius d'estranyesa del primer dia de l'arribada estaven cridats a reproduir-se fins a l'últim.

Em va sorprendre l'escàs poblament de la gran estació ferroviària modernista, pulcra i gairebé deserta. Els missatges de la megafonia bilingüe, en francès i neerlandès, ressonaven en el buit contra el revestiment de ceràmica esmaltada de les parets. Sabia que arribava a un país en el qual l'esclat modernista de l'*art nouveau* s'havia basat en la prosperitat fecundada per l'explotació colonial, pel corn congolès de l'abundància espremut a consciència.

Fora de l'estació, ben abrigat i amb la maleta a la mà, em vaig col·locar disciplinadament a l'andana del carrer reservada a esperar l'arribada del tramvia mentre m'entretenia a endevinar d'on provenia l'aroma de xocolata que impregnava tots els voltants de la terminal. No era una flaire circumscrita que pogués sortir d'un bar o d'una botiga. Es tractava d'un fenomen atmosfèric, un núvol d'olor de xocolata que es percebia des de l'entrada del tren a l'estació, al llarg de les andanes, als vestíbuls i a tota l'àrea exterior. Vaig comprovar que provenia de la factoria veïna de la marca de xocolata Côte d'Or, nascuda al caliu de les antigues importacions privilegiades de cacau africà. També era una derivació d'aquell corn congolès de l'abundància.

Quan el tramvia va treure el nas a l'horitzó, solcant la seva via exclusiva entre barreres baixes, amb el morro afuat i la còrpora articulada, vaig estar a punt de confondre'l amb un altre tren, exactament amb un tren blindat. La solidesa rutilant del vehicle no tenia res a veure amb la imatge dels tramvies envellits i vacil·lants que jo duia impresa en el record del meu país. Aquell era d'una altra concepció, d'una nova fornada tecnològica.

Un cop a bord, l'ordre de l'interior tampoc no guardava parentiu amb la meua vella imatge d'aglomeració de passatgers. La delicada disposició dels seients i dels escassos usuaris quasi arrossegava a saludar el veí al moment de seure al seu costat, si no fos perquè imperava un silenci sepulcral, només trencat pel xiuxiueig de la cobradora cada vegada que prenia o retornava el bitllet als viatgers. No era cap paraula intel·ligible, tot just un «Ssssssssss!» entre suau i imperatiu, a un ritme matemàtic de dos cops per persona. Aquell so, tan repetit, va acabar perforant la meua curiositat de nouvingut. Amb l'amable ajuda dels veïns de seient vaig poder saber que es tractava d'allò que quedava de les paraules «Ssssssssss'il vous plait» i tot seguit «Merccccccccci», un cop gastades per la rutina de l'articulació fonètica, però completament irrenunciabls ni que fos en l'últim vestigi onomatopèic de les formes a preservar per part de l'empleada.

A l'interior del tramvia vaig observar la proporció de viatgers de raça diferent, però això era un fet que

ja no causava sorpresa als que havíem passat primerament per París. A través dels finestrals del vehicle podia concloure que feia una tarda trista, una mica esquerpa, de cel encapotat i amenaça de pluja. Devia ser el motiu de la poca gent que veia pels carrers, d'una amplitud molt baldera en relació amb la reduïda humanitat que hi deambulava.

Arribat a la casa que havia d'allotjar-me, els amics em van notificar que tenia sort de fer-ho en un moment de clima favorable. No plovia ni nevava, cosa que em presentaven com un auguri acollidor. Em vaig fer l'entès, amb una reacció educada de ple acord amb la seva apreciació, tot i que no l'entenia. A mi m'havia semblat una tarda decididament grisa i desavinent, capaç de refredar la meva innocent intenció de llançar-me al carrer tan bon punt arribés a destinació per assaborir la il·lusió del primer contacte amb la ciutat després del feixuc trajecte ferroviari.

L'actitud positiva dels amics em va ajudar a no desdir-me'n. Un cop desfetes les maletes i degudament abrigat vaig dir-los que em venia de gust fer un tomb pels voltants del nou domicili, conèixer una mica el barri, estirar les cames, passejar una estona. No vaig entendre per què em miraven en silenci d'aquella manera severa, com si hagués dit una ximpleria o una perversitat.

L'habitació que em destinaven s'abocava a l'avinguda Tervueren, just davant de l'Arc del Cinquante-nari, un eixample residencial esponjat per grans

tofes de verd urbà. La vista invitava a un primer reconeixement del territori cridat a ser el meu escenari de cada dia. Davant del portal de casa hi havia un quiosc de diaris. El detall em satisfieia, però em van advertir que en el francès d'allí no s'anomenava *kiosque*, sinó *aubette*. No coneixien el significat precís de la paraula, però calia dir *aubette* si volia ser ben comprès. Van afegir que l'*aubette* servia sobretot per comprar-hi les targetes d'abonament del tramvia. Jo suposava que servia per comprar-hi el diari, però això no quedava clar en les paraules dels meus amfitrions.

L'*aubette* de davant de casa va ser la primera visita decidida pel meu lliure arbitri, amb l'objectiu de donar-me la satisfacció de comprar el diari *Le Monde* amb un posat de naturalitat, com si ho hagués fet cada dia fins aleshores amb el mateix gest maquinal. Comprenc que la intensitat d'aquell petit plaer resultés inconcebible a aquells que no haguessin viscut l'època en què comprar *Le Monde* al país del meu pasaport representava gairebé un acte subversiu, a més d'improbable per les constants interrupcions del subministrament imposades per la censura, la qual convertia el periòdic parisenc en una mena de fruita prohibida de l'Edèn europeu.

Amb l'exemplar de *Le Monde* calçat ufanosament sota el braç, vaig començar a passejar. El primer carrer constituïa l'eix comercial de la zona. Vaig situar el supermercat en el meu mapa mental, el forn de pa, l'estafeta de correus, les botigues que podien resul-

tar-me més útils durant els dies següents. Un cop satisfetes les primeres necessitats, de seguida em vaig trobar immers en l'entrellat d'altres carrers residencials formats per cases baixes unifamiliars i alguns mesurats edificis de pisos.

Totes les construccions tenien jardí al davant, amb polides tanques d'accés i escaletes fins al portal de l'habitatge. Les voreres eren espaioses, separades de la circulació per una franja d'arbres i de gespa. De lluny se sentia la remor dels cotxes que rodejaven l'Arc del Cinquantenari per enfilear l'avinguda Tervueren cap als afores, dintre d'un moviment col·lectiu perfectament coreografiat.

Els tramvies passaven amb aire majestuós pel seu espai acotat, fregant les fileres d'arbres. Em continuaven semblant autèntics trens blindats, per la robustesa moderna i l'aplom amb què circulaven veloços, sense entrebancs, convençuts del seu paper. No eren una nosa que carranquegés entre la circulació rodada. Més aviat la presidien, l'articulaven, n'eren l'element central. Mentre contemplava el pas dels tramvies ressonava dintre del meu cervell el record dels rítmics «Sssssssssss» de la cobradora.

Cadascun dels elements de l'escenari que recorria durant la primera presa de contacte semblava ocupar un punt clarament dibuixat i establert, com en una ciutat d'estudi on haguessin disposat un lloc per a cada cosa. No detectava l'impuls espontani, el factor imprevist, el magma urbà. La passejada em

va inspirar una primera sensació d'assossec, repòs i ordre.

Ho vaig associar a la noció de societat europea del benestar, a la bona marxa dels interessos públics i a l'engranatge de les lleis que regien aquell sistema. Només m'inquietava saber on es trobaven els habitants. Pels carrers i les avingudes no vaig creuar-me amb ningú, malgrat que es tractava d'un dia feiner, un dia usual dintre del ritme de vida col·lectiva supposable. Passaven cotxes i tramvies habitats, però ni una ànima a peu. S'havia fet fosc i refrescava, però l'hora de la tarda resultava encara absolutament practicable per a l'activitat divagadora a la via pública. Fins i tot m'acabaven de notificar que es tractava d'un dia excel·lent, sense pluja ni neu.

De cop em vaig adonar que feia una hora llarga que vaguejava pels carrers sense contemplar la cara de ningú, sense haver coincidit amb gairebé cap altre transeünt ni haver-me vist portat per cap corrent propi de la idea d'aglomeració urbana. Vaig tenir la sensació d'estar circulant tot sol per una moderna, il·luminada i deshabitada ciutat. Les cases es trobaven sens dubte ocupades, malgrat que no en veïes els residents per enlloc. De tant en tant un cotxe abandonava el centre del carrer i girava cap al garatge d'un domicili privat. La porta cotxera basculava i el vehicle s'hi introduïa, però no arribava a veure quina cara feia el conductor ni la família que segurament l'esperava. No treien el nas a l'exterior en cap moment.

9

«Durant el trajecte entre Brusselles i Lovaina es va produir per primer cop un fet que em deixaria estupefacte. Per alguna raó tècnica el tren es va aturar enmig dels prats xops. Una vaca del camp limítrof amb la via es va acostar lentament, amb els ungles enfangats, cap a la finestra que jo ocupava. Va alçar lleugerament la testa i em va mirar. La direcció i la intenció del seus glòbuls oculars, prominents i humits, no oferien cap dubte. Havia fet unes passes parsimonioses i alhora decidides cap al vagó. Un cop sota la meva finestra, mentre em mirava de prop durant uns segons, va articular amb una veu sense timbre, a través de les dents ruminants, cadascuna de les paraules de la frase següent: —El que busques no és aquí.»

XAVIER FEBRÉS (Barcelona, 1949) ha publicat nombrosos llibres de viatge, biografia, reportatge i dietaris. Va rebre el premi Carles Rahola d'assaig 2020 per *Josep Pla o la vitalitat*, una biografia literària. Manté el blog "Apolo-gia de la curiositat" d'articles periodístics i literaris.

L'Accent / **L'AVENÇ**